

גן חיבוקים

גן חיבוקים

גן צעיר לגילאי 1-4

ספרון מידע והדרכה עבור צוות הגן, ההורים ולכל המתעניין

הובלה: רותי ברכה

כותבים: רותי ברכה וצוות הגן

מעירים: יעל טייטלבוים ואביב כהן (הורים)

ציור על הכריכה: רותי ברכה

ייעוץ מקצועי: ד"ר עדית קמחי

אפריל 2020

תוכן העניינים

1.	מבוא
2.	בוגרי גן חיבוקים
3.	מודל גן חיבוקים: ארבעה עקרונות ליבה
4.	מהלכי גן סדירים מרכזיים
5.	סדר יום
6.	עקרונות פעולה פדגוגיים וארגוניים
7.	פעילות הספיגה (תכנית הסיפורים)
8.	שירים בגן חיבוקים
9.	סביבת הגן
10.	ההורים ואנחנו
11.	חוות דעת על המודל החינוכי

כל ילדה הם חידה בה אנחנו מגלים בכל פעם עוד פיסה.

תפקידנו לעשות זאת בהדרגה, בתשומת לב ובכבוד.

תפקידנו הוא ללוות את הרצון של הילדים להתגשם וגם לעודד את המגע המגוון שלהם עם העולם הגשמי.

תפקידנו לתת להם להכיר את החופש של עצמם וגם לפגוש את הגבול של עצמם.

הילדים באים לגן עם העצמי החקרני ותפקידנו הוא לאפשר להם לשהות בו, מאחר שבמקום זה צומחים ונרקמים המוטיבציה הפנימית, המסוגלות להתמודד, החיבור בין הגוף והנפש, וההתכיילות בין יד, עין, ראש ולב.

ואנחנו מתפתחים תוך כדי מילוי תפקיד זה.

הערה: בשפה השגורה נהוג לקרא למסגרת לגילאי 1-4 פעוטון או שמרטפייה. אנחנו איננו סבורים שחינוך בגיל זה הוא עניין פעוט, נהפוך הוא. גם איננו סבורים שתפקידנו לשמור על טף כאילו היו בגד ששמים בארון. על כן, אנחנו קוראים לגן חיבוקים, גן, או ליתר דיוק גן צעיר.

בוגרי הגן הם ילדים עצמאיים שמרגישים שייכים, מוגנים ולרוב גם נינוחים. הם נוטים להיות עסוקים גם ללא תיווך של מבוגר ומגלים גישה חיובית של הושטה וקבלת עזרה.

הם יכולים להסביר איך הם מרגישים, לתאר מה קורה להם גם בעת עימות ויודעים שזה בסדר לבכות כשהבכי רוצה לצאת.

הם בעלי כישורי תפקוד בסיסיים בתחומי אוכל, שירותים, היגיינה ולבוש.

הם חוו שנים של התלהבות וגאווה בגן, שמחו ללכת אליו ולחזור משופעים בסיפורים ושירים בשובם הביתה.

הילדים מודעים היטב לגבולות של מסגרת ובתוכה ימצאו, ואם אין מן המוכן ימציאו לעצמם, מרחב גדול לבחירה, ביטוי ויצירה.

3. מודל גן חיבוקים: ארבעה עקרונות ליבה

1. סדר יום קבוע הבנוי על הקנייה הדרגתית במנות קטנות חזרות ונשנות של **הרגלים**

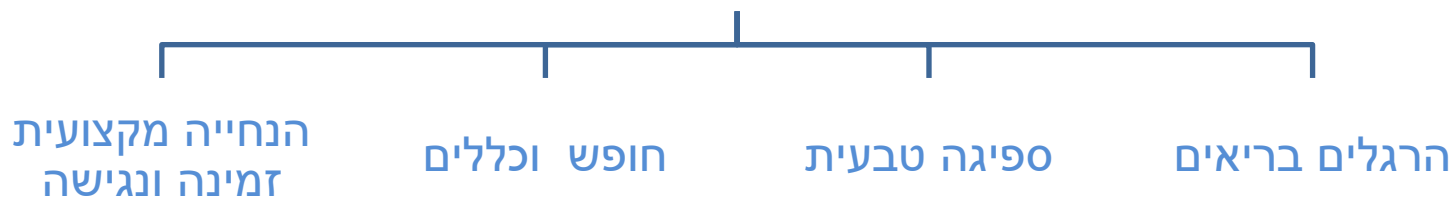
בריאם.

2. **ספיגה טבעית** שהיא למידה תואמת גיל, מצב ואישיות.

3. איזון חיובי בין **חופש לעמידה בכללים.**

4. **הנחייה מקצועית** נגישה לצוות ולהורים זמינה בכל עת.

בוגרים עצמאיים

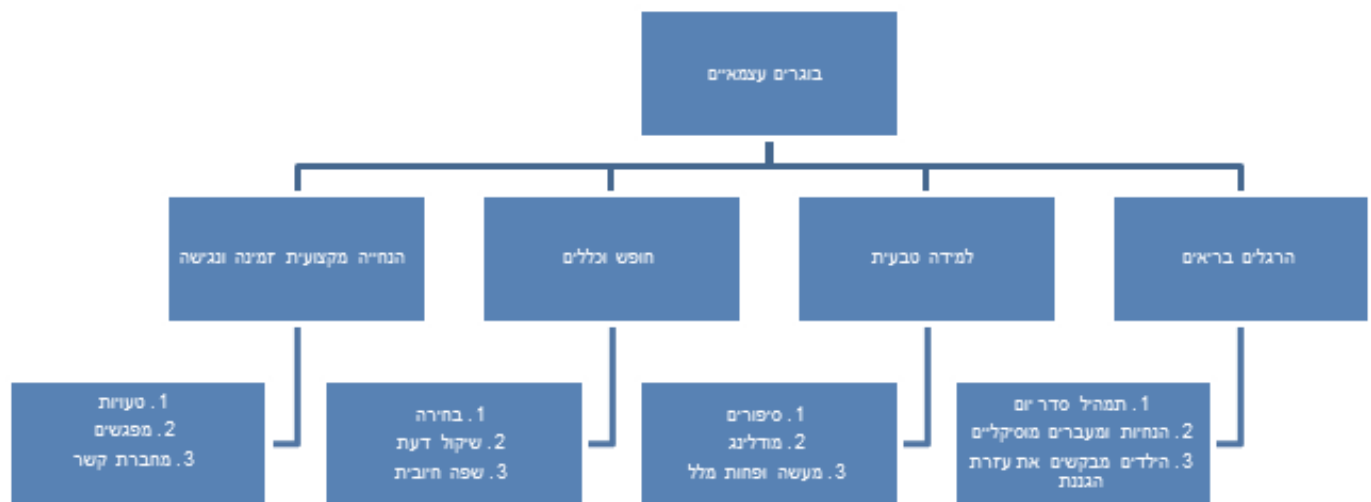
4. מהלכי גן סדירים מרכזיים

בטבלה מוצגים שלושה מהלכי גן סדירים מרכזיים תחת כל עקרון ליבה.

הרגלים בריאים	ספיגה טבעית	חופש וכללים	הנחייה מקצועית זמינה ונגישה
סדר היום כולל תמהיל מיטבי של 3 אשכולות של הרגלי חיים: דמיון וקשב, ארגון וידע ומיומנויות	מתודת ההקניה היא סיפורית, מתוך קלסר סיפורים שנבחרים בקפידה לשם חוויה קוגניטיבית ורגשית תואמת התפתחות. כל סיפור מסופר בכל יום במשך שבועיים ימים.	השתתפות בכל פעילויות הגן היא לרוב מבחירה, מתוך מוטיבציה פנימית.	בכל יום יש גננת שממלאית תפקידי הנחייה. היא נוכחת ומנחה בזמן אמת, בדרך כלל סביב טעויות. בגן חיבוקים טעות היא הזדמנות מצוינת ללמוד מהר, ולא חלילה משהו שיש להסתירו.
<u>אשכול דמיון וקשב</u> השתתפות, משחק, בחירה חופשית - על בסיס מוטיבציה פנימית.			
<u>אשכול ארגון</u> תזונה, היגיינה, סידור, מנוחה.		אך אם בוחרים להשתתף אז בוחרים גם בכלל של אי הפרעה.	
<u>אשכול ידע וכישורים</u> ספיגת ידע על עונות השנה, חגים ומועדים, מגוון מהויות ואיכויות, וחוגי העשרה.			
מעברים והנחיות נעשים לרוב באופן מוסיקלי – בצורת שירים קצרים שמשמשים כהזמנה והכנה רכה לקראת הפעילות הבאה (מעין "טקס" חביב). בנוסף, הנגינה והשירה היא רב תכליתית: לחולל אווירה רגועה או עליזה, להספגת מהויות ואיכויות כגון כבוד, קרבה והוקרה, שמופנמות על ידי הילדים והצוות בדרך זו.	רכישת ידע ומיומנויות נעשות באמצעות חשיפה למבוגרים, כלומר באמצעות פעולת הדגמה טבעית של המבוגר שעסוק בעניין מסוים (לעומת ריבוי מלל מופשט	יש כללים (מעטים) ככל האפשר המיועדים לאפשר הזדמנות טובה לכולם), עם זאת יש שיקול דעת וכשילד לא מסוגל להשתתף ולא להפריע, הוא יכול להשתחרר מהפעילות.	מפגשי הצוות: פעם בשבוע מתקיימת ישיבת גננות ופעם בחודש מפגש הורים.

וכללי).

עידוד התקשורת בין הילדים או עידוד הביטוי של רגש או הסבר על מצוקה נעשית תמיד כבקשה והגשה של עזרה. הגננות לא משחקות עם הילדים, הן עסוקות ליד הילדים חמינות להגיש את עזרתן אם וכאשר יש בה צורך.	הנחיות הכרחיות (כגון היערכות ליציאה לטיול או עניינים בטיחותיים) הן קצרצרות וממוקדות.	שפת הגננות היא חיובית לרוב ונמנעת מאמירות: א. אוטומטיות. ב. שלא מתכוונים להן. ג. אוסרות או שלא מכירות ברגש של הילדים. ד. שלוקחות צד. התיווך בפתרון קונפליקט יהיה תמיד ניטרלי ומכבד לכל.	תיעוד ותקשורת: לכל ילד מחברת המשמשת לדיווח, לתיעוד וכמחברת קשר בין הבית לגן.
--	--	---	--

הגעה לגן 7:30-8:30

מפגש בוקר 8:30-9:00

ארוחת בוקר 9:00-9:30

משחק חופשי 9:30-11:30

* כולל חוג מחיקה פעם בשבוע

* הכנת לחמניות

* פעילויות יצירה

* זמן חצר

פעימת ספיגה (מפגש צהריים וסיפור השבוע) 11:15-11:30

התארגנות לארוחת צהריים ורחיצת הידיים והפנים 11:30-11:45

ארוחת צהריים 11:45-12:15

הכנות לשנת צהריים 12:15-13:00

* כולל צחצוח ורחיצת הידיים הפנים

שנת צהריים 13:00-14:30

השכמה , ארוחה קלה (לחמניות עם ממרח תמרים , טחינה , דבש) 14:30 - 16:00

ומשחק חופשי עד להגעת ההורים.

6. עקרונות פעולה פדגוגיים וארגוניים

1. גן חיבוקים אינו משווק את עצמו ואינו מנסה לשכנע הורים לרשום את ילדיהם, אלא מבקש מההורה שיבוא לראות ולחוש בעצמו ואם יבחר בגן, סימן שהגן מתאים לילד.ה. על אף זאת, הביקוש לגן גדול מאוד וגם עולה בכל שנה. משפחות רבות שומרות מקום וכבר רושמות את הילד.ה ברגע לידתם.
2. התכנית ואופן ההתנהלות של הצוות החינוכי מקפידים שלא להעמיס מלל יתר על המידה. הגישה היא שהמבוגרים מנחילים על ידי אווירה ומעשים, ולא על ידי דיבורים. המלל בגן חיבוקים הוא "מדוד" וממוקד, ומילים חדשות נספגות תמיד במנות קטנות על ידי חזרות רבות, בשיר, סיפור או משפטי-כוח חזרתיים.
3. מודל גן חיבוקים לוקח בחשבון שהמרכיב המשפיע יותר בחינוך הילדים הוא הבית ולא הגן, ועל כן הגן מייצר ערוצי שותפות ושיתוף הדדיים רבים ככל האפשר עם ההורים.
4. מודל הגן נערך בתשומת לב, לאט לאט, פיסה אחר פיסה, במשך יותר מעשרים שנה. עם זאת, העובדה החשובה יותר היא שזהו מודל שממשיך להתעדכן ולהתפתח גם היום.
5. צוות הגן מטפח את הנטיות ואת התכונות הטבעיות של כל ילד.ה ועל כן נזהר מאמירות שעלולות לדכא את המוסיקליות הראשונית של הילדים והסקרנות שלהם (כולל הימנעות משפיטה בלתי מילולית). גישה זו מאפשרת תחושת ביטחון ותמיכה בסיסיים בילדים.
6. בגיל הרך טמון בילדים כושר ספיגה אדיר ועל כן הבסיסים הראשונים ישלבו הרגלים בריאים (לכל החיים), הזדמנויות רבות לספיגה של מהויות ואיכויות רבות במנות קטנות (מגוון לשם הרחבה וחזרה ועיון לשם העמקה) ואיזון חיובי בין הקול הפנימי של הילד.ה. כפרט לבין הקבוצה, צרכיה וכלליה של החברה.
7. בגן חיבוקים כמעט ואין מצבי "למידה" פרונטליים ורבי מלל, אלא מצבי ספיגה תוך כדי עשייה וחקרנות, כמו זרעים הנטמנים ומונבטים על ידי חיו של הילד.ה.

7. פעימות הספיגה (תכנית הסיפורים)

חודש	שם הסיפור	חבר-ות	משפ-ה	סביבה	הרגלים בריאים	רגשות	ויטמין
ינואר	ינוקא ש.בן ציון	כן		כן		כן	הערכה עצמית
ינואר	שלי הארנב	כן		כן	כן	כן	אכפיות
פברואר	ספר הפילפילים אלונה פרנקל	כן	כן	כן	כן	כן	התמודדות עם קנאת אחים
פברואר	חנן הגנן רינת הופר	כן		כן	כן	כן	תהליך צמיחה
מרץ	אינן הליצנים מסתתרים רותי ברכה	כן	כן	כן	כן	כן	סקרנות, דמיון
מרץ	שלושה סודות של גמדים	כן		כן	כן		
אפריל	מטה הפלאים אגדה עממית	כן	כן	כן	כן	כן	הסתפקות במועט
אפריל	שלושת הפרפרים לוין קיפניס	כן		כן	כן	כן	שוויון נאמנות
מאי	נישון האישון	כן		כן	כן	כן	אדיבות שיתוף
מאי	מי ישיב את השמש הגדה אסקימואית	כן		כן		כן	שיתוף פעולה דבקות במטרה
יוני	הבית על הגבעה	כן		כן		כן	שיתוף פעולה
יוני	איה פלוטו לאה גולדברג	כן		כן	כן	כן	הסתגלות התמדה סקרנות
יולי	אליעזר והגזר	כן	כן			כן	התמדה שיתוף פעולה
יולי	הבית של יעל מירים רות	כן	כן	כן	כן	כן	יצירתיות אדיבות חוויה
אוגוסט	סבא יהושוע עממי	כן	כן	כן		כן	סליחה פיוס
אוגוסט	מוישראל עממי		כן		כן	כן	בטחון
ספטמבר	העכבר והתפוח סטיבן בטלר	כן		כן		כן	דבקות במטרה סבלנות
ספטמבר	שלמה המלך והדבורה חננץ ביאליק	כן				כן	חמלה שיתוף פעולה
אוקטובר	נעלי הריקוד של מאיה		כן			כן	דמיון הקשבה
אוקטובר	קיפודי חמודי סילביה לץ כהן	כן		כן	כן	כן	תהליכי טבע
נובמבר	לולי רותי ברכה		כן	כן		כן	סביבה דמיון

טבע אחדות	כן		כן		כן	גיפי הגירף	נובמבר
חילזון ידע	כן	כן				שמיים עננים	דצמבר
מפגש עם העצב	כן		כן	כן		שלמימי והסביבון עממי	דצמבר

8. שירים בגן חיבוקים

שם השיר	קטגוריה	ויטמין	קואור- דינציה	מסו- רת	התבו ננות	שוויון מגדרי	משפ- חה	חבר- ות	רגש- ות	סביב ה	ידע
היה לי פרפר	מקוריים	שיח בטחון	כן					כן			
המנון חיבוקים	מקוריים רותי ברכה	הזדהות עם הגן קהילה						כן			
הללויה	מקוריים רותי ברכה	אפקט מראות			כן			כן			
שיר ישן	מקוריים רותי ברכה	חיבור לשורשים						כן	כן	כן	
הגמד הקטן	מקוריים רותי ברכה	מודעות הפרדה מהמחשבות			כן				כן		
עננים לבנים	מקוריים רותי ברכה	סביבה דמיון	כן							כן	כן
אין פה גשם	מקוריים רותי ברכה	תופעות טבע								כן	כן
השמיים ריקים	מקוריים חמדת מתקלף	תופעות טבע								כן	כן

שם השיר	קטגוריה	ויטמין	קואור דינצי ה	מסו- רת	התבו ננות	שוויון מגדרי	משפחה	חבר- ות	רגש- ות	סבי- בה	ידע
בוקר בא ניתאי פלדמן	משמשים כהזמנה לפעולה	עזרה בהתעוררות									תהליך ההתעוררות
נלוש את הבצק רותי ברכה	משמשים כהזמנה לפעולה	הומור שמות של חיות	כן	כן							חיות
למקום עממי	משמשים כהזמנה לפעולה	סדר מיון	כן		כן						מקום של כל צעצוע
גמדים חינוך וולדורף	משמשים כהזמנה לפעולה	סדר שיתוף פעולה	כן		כן						עבודה בצוות
ברכה לאוכל שיר חינוך וולדורף	משמשים כהזמנה לפעולה	להודות תהלכי טבע	כן	כן				כן			הכרות בתפקיד האדמה, השמש והגשם
אכלנו ושבענו עממי	משמשים כהזמנה לפעולה	חיבור פעולות סדר יום									
להתראות לא ידוע	משמשים כהזמנה לפעולה	סגירת פעילות, פרידה									
נראה נראה	משמשים כהזמנה לפעולה	ישיבה נכונה ציר עצמי	כן								

שם השיר	קטגוריה	ויטמין	קואור- דינציה	מסורת	התבו- נות	שוויון מגדרי	משפח ה	חברות	רגשות	סביבה	ידע
מה נשתנה הגדה של פסח	שירים ששוננו	התבוננות בדברים שמשתנים		כן	כן		כן	כן			
אחד מי יודע הגדה	שירים ששוננו	מנייה אברי גוף	כן	כן			כן				כן
חמישה ברווחים עממי	שירים ששוננו	מניה	כן			כן	כן				כן
פיל פילון עממי	שירים ששוננו	ללמוד ללכת	כן			כן	כן				
נעשה שלום מהסידור תפילות	שירים ששוננו	מנהיגות		כן				כן		כן	
הנה בא שלום עלינו להקת שבע	שירים ששוננו	נוכחות	כן							כן	
אחשוורוש	שירים ששוננו	שייכות		כן		כן	כן				כן

שם השיר	קטגורייה	ויטמין	קורדינציה	מסורת	התבוננות	שוויון מגדרי	משפחה	חברות	רגשות	סביבה	ידע
פסח בא	ידע כללי	הכרת המנהגים		כן							כן
שמחה רבה	ידע כללי	חוות אביב	כן	כן			כן		כן		כן
באגוזים נשחקה	ידע כללי	מניה	כן	כן							כן
יש לי פרפרים	ידע כללי	מניה	כן		כן					כן	כן
פרפר פרח חי	ידע כללי	נתינה	כן		כן			כן		כן	כן
חמישה ברווזים	ידע כללי	הרכב המשפחה	כן		כן	כן	כן				כן
משפחת רשרשנים	ידע כללי	הרכב משפחה	כן			כן	כן				כן
כולנו מנגנים	ידע כללי	מקצבים הכרת כלי נגינה	כן		כן						כן

א. סדר - בגן לכל דבר יש את המקום שלו ובמשך היום אחרי שהילדים משחקים במשחק אחד אנחנו מעודדות אותם להחזיר למקום, תוך שהגננת עוזרת להם.

ב. ניקיון - כל הגננות, כחלק טבעי מהתפקיד, גם מנקות את הגן. כל פעם אחרי הארוחות או אחרי שמסיימים פעילות או דואגות שהגן יהיה נקי. בצהריים כשהילדים הולכים לישון הצוות מנקה את כל הגן ביסודיות.

ג. חומרים - אנו דואגות לקנות לילדים משחקים שמתאימים לגילם. רובם מעץ אך יש לנו גם משחקי הרכבה מפלסטיק. חומרי יצירה כוללים צבעי מים אנתרופוסופיים ואנו דואגות שיהיה מגוון חומרים. אנו לא נותנות לורדים לילדים מכוון שבגיל זה חשוב שהילד יתאמץ כשהוא מצייר, אז אנו נותנות צבעי שעווה או צבעי עפרון. אנו דואגות להוציא להם את הצבע השחור מכוון שבגיל הצעיר ילד לא יודע להשתמש בצבע השחור בלי להפוך את הציור למשטח שחור כולו.

ד. הקירות - קירות הגן שלנו צבועות בצבע ורוד אפרסק ועל הקירות אנו לא תולות ציורים של הילדים כדי לא להציף אותם בגירויים. בגן יש לוח נושא. בכל עונה או חג אחת הגננות מעצבת את הלוח עם בדים ודברים מהטבע.

ה. בטיחות - הגן הוא בטיחותי ואנו מעודדים את ההורים לפקח ביחד עם הצוות כדי לשמור על כך שהמתקנים יהיו שמורים היטב. הורים דואגים ליידע אותנו בדברים שלדעתם זקוקים לתיקון או החלפה. במשך השנה בתחילת כל יום הגננות עורכות סיור בגן בו הן בודקות את מצב הבטיחות של כל הצעצועים.

לפני שנים רבות פגשתי בזוגות של הורים שחיפשו את הגן המופלא בשביל הילד.ה שנולד.ה להם. באותה תקופה חזרתי מנסיעה של כמה שנים והחלטתי לפתוח גן. קראתי לו חיבוקים ורציתי שיהיה מופלא כמו שההורים חיפשו. ידעתי שילד שמחבקים, אוהבים ורואים אותו, יש לו סיכויים טובים להיות מאושר.

עם השנים הבנתי שלעבוד עם ילדים והגננות בלי לעבוד גם עם ההורים זו למעשה, רק חצי עבודה. לפיכך, יזמתי מפגשים להורים. תחילה הגיעו מעט. אני הייתי טירונית ועדיין לא מיומנת. ככל שצברתי ניסיון, בהדרגה, החלו להגיע עוד ועוד הורים. הגישה למפגשים האלה היא שכולנו לומדים, לא שאני מלמדת את ההורים. לפעמים אני מביאה משהו שאני חשה תקיעות לגביו, כדי שיעזרו לי לפתוח יותר את העיניים ולהסתכל על זה מזוויות אחרות. כולנו יוצאים מהמפגשים עם מטען אנושי מעמיק יותר.

חושבים שאני המנהלת את הגן המופלא הזה, אך זו רק אשליה. העבודה הכי קשה שלי כמנהלת גן חיבוקים היא להיות מדויקת עם עצמי, במעשים שאני עושה ביום ויום וגם לייצר בי מרחב פנוי כדי לאפשר לתובנות ולגילויים להגיע אלי.

השיעור הכי קשה בגן המופלא שלנו, של הגננות ושלי, הוא להתרוקן מדעות קדומות, להרגיש את הרגש ואת התחושה ולפתח ראייה יותר רחבה שיכולה להכליל את כל הילדים ואת כל ההתנהגויות כהווייתם. זאת מבלי סווג יישר ל"טוב" ו"רע".

הגילוי הכי משמעותי עבורי הוא ההכרה בכך שאנחנו לא מבינים את רוב ההתנהגויות שלנו ושל הילדים. אפילו כשנראה לנו שאנחנו כן מבינים. ההתבוננות על כל ילד ממקום נקי ונטרלי יותר, מאפשרת לנו לתת לילד.ה את המקום להיות.

ובכל זאת יש סדר יום בגן ויש דברים שעושים או לא עושים. אבל שום חוק או סדר לא קודם את התיקוף הפנימי של הילד.ה. אם כולם יושבים לאכול וילד ממש לא רוצה לאכול, אנו נכבד זאת. אם ילד בזמן המפגש מעדיף לבכות, גננת תלווה אותו לבכות בחוץ אם הוא מסכים כשהוא מחובק עם הגננת.

מה שהופך את הגן למופלא הוא ההכרה בכך שאנחנו טועים וטועות. אין לנו ציפייה להיות מושלמים או גן מושלם, חף מטעויות. כשנותנים מקום לטעות ועובדים כגרעין בשיתוף פעולה, האווירה בגן היא נפלאה.

הגרעין של הגן שלנו מורכב מהורים, ילדים, גננות ומנהלת. כשלאחד מכל הגורמים האלה יש בעיה זה דורש מכולנו התבוננות מעמיקה כל אחד על עצמו.ה. כי אנחנו יודעות שמספיק שאחד עושה את העבודה ומתבונן כדי שכל התמונה תשתנה, וכשרוב האנשים עושים את העבודה אז יש לנו יום של גן מופלא.

הורה או איש צוות שמרגיש שגן חיבוקים הוא גן מופלא כנראה שהגיע למקום שהכי נכון עבורו כדי להתפתח לצד הילדים.

ברוכים הבאים לגן חיבוקים!

11. חוות דעת על המודל החינוכי, מאת ד"ר עדית קמחי

מודל גן חיבוקים הינו תוצר מקורי של עבודת החינוך רבת השנים של רותי ברכה, ביחד עם צוותי החינוך, ההורים ואנשי המקצוע שהיו שותפים בזמנים שונים למסע ההתפתחות וההתגבשות של המודל. חלקם הותירו חותם, אחרים חידדו או חיזקו מהלכי גן או העשירו אורחות חיים. בתור שכזה מדובר ביצירה חדשה, ובדומה לתרכובת לא ניתן לזהות את התכונות הכימיות של מרכיביה ההתחלתיים. לרותי ברכה יש תפיסת תפקיד מאוד שלמה והיא מפיצה מתפיסתה לכל סובביה. התוצאה היא מלאכת מחשבת, בו מתקיימת זרימה מעצם התכנון המוקפד, כל כך ברור שכמעט אינו מורגש.

אולם, אם בכל זאת רוצים לנסות ולשייך חלקים שונים לגישות מוכרות, הרי שהייתי ממקמת את מודל בתוך החינוך הפרוגרסיבי. זאת על שום הגישה הבסיסית של מודל גן חיבוקים שהיא שעל צוות הגן לתמוך בילדים בהתאם לצרכיהם ההתפתחותיים, הרגשיים, הקוגניטיביים, המוטוריים, החברתיים והיצירתיים. במודל גן חיבוקים צוות הגן תפקידו לעזור לילדים, לא לחנך, לא ללמד, לא להפעיל, לא לפקח, לא לשפוט – רק לעזור לילדים במה שהם מגלים רצון, תשוקה או עניין ובמה שהם עוסקים בו. הפרשנות של צרכי הילדים מזכירה את הגישה של ד"ר מריה מונטסורי, במיוחד בהקשר של חשיבות היצר החקרני בגיל הרך ובכלל.

מבחינת מקור הסמכות של צוות הגן ניכר שהתפיסה יונקת מהחינוך הדמוקרטי על שום הגישה השוויונית כבסיס אך ההכרה בתפקידים שונים. עם זאת, התפיסה של תהליכי ספיגה (שאינם למידה פרונטלית רבת מלל) בגיל הרך אפשר שהיא נשענת על הצרכים ההתפתחותיים כפי שמגובשים בחינוך וולדורף. השפעה זו גם ניכרת בסדר היום של גן חיבוקים ובשפע החזרתיות על אותן מנות קטנות של תכנים ופעולות.

הגישה לתקשורת בין אישית בין הילדים, בין צוות הגן לילדים ובין צוות הגן להורים, מזכירה את האופנים של חינוך דיאלוגי על שום הדרישה להכלה וההימנעות מניתוב לכיוון כפוי או למעשה כפוי. המרכיב של מסגרת מסודרת להדרכת הורים ותקשורת ענפה בין צוות הגן להורים הוא עדכני ומותאם לצרכי המאה 21. מרכיבים נוספים במודל מתאימים לקווים מנחים של פדגוגיה מוטת עתיד כגון פרסונליות, שותפות, גלוקליות ואי-פורמליות.

מקומה של המחיקה ושל השירים במודל גן החיבוקים דומה לשיטות הנהוגות בגנים מוסיקליים אם כי ריבוי השירים המקוריים על המסרים השזורים בהם, הפצתם בדיסקים למשפחות, שילוב הברכות והמעברים והשימוש המושכל במוסיקה ליצירת אווירה ולהטמעה

– כל אלה מתעלים בהרבה על המוכר. נראה שבהיבט הזה המודל מזמן מוסיקה כאתנחתא בריאה בין פעילות מאמצת. הדבר מכתוב שאחד מחברי צוות הגן לפחות חייב להיות אדם מוסיקלי.

בנוסף, המפגשים החודשיים עם ההורים, בהם עוצרים להתבונן אחרת, לראות וללמוד מעבר לשוטף ולהשרדות, והתקשורת שסדירות זו מזמנת בין צוות הגן לבין ההורים ובין ההורים כקבוצת גורל – כל אלה טומנים בתוכם בשורה של ממש. באופן אינטואיטיבי פותחו המפגשים על בסיס הגישה של יחסים¹.

השילוב של מרכיבים שונים לכדי מודל אחד מייצר מודל איכותי ורלוונטי.

בשולי הדברים, על בוגרי הגן מעידים הדורות של ההורים הרבים והביקוש העצום, באופן טוב יותר מכל מחקר. עם זאת יש מקום לקיים מעקב שיטתי אחר בוגרי הגן במסגרות חינוך המשכיות ובכלל.

אני מזהה שיש מקום להמשך פיתוח המודל במיוחד בתחום של סביבת הגן, המשגת המודל וייעול הכשרת צוות הגן, חידוד הגישה בנושא התחום הגופני-מוטורי בכלל ותחום עידוד המגע בפרט. מומלץ להוסיף בתוך תפריט השירים גם שירי משוררים אחדים.

¹ Relational Therapy

רותי ברכה היא יזמית חינוכית פורייה מאוד המתמחה בחינוך בגיל הרך ובמוסיקה בגיל הרך.

רותי הקימה את גן חיבוקים בשכונת בית הכרם בירושלים בשנת 1997 לאחר לימודי חינוך במסגרת האוניברסיטה העברית, לימודי חינוך פתוח במכון חפ"ן לחינוך פתוח ניסויי, ולימודי חינוך וולדורף בסמינר דוד ילין.

במשך השנים השתלמה גם במיינדפולנס, גיבשה גישה משלה בהדרכת הורים והעבירה מאות סדנאות להורים ולצוותי חינוך לגיל הרך, בארץ וגם במחוז קורדובה, בארגנטינה.

רותי הייתה שותפה להקמת בית החיבוקים בירושלים, ניהלה את גני המתנ"ס בגבעה הצרפתית ולאחרונה גם צירפה למודל גן נוסף בשכונת בית הכרם, הגן השכן לגן חיבוקים. מראשית הדרך ועד היום רותי מנהלת את קבלות השבת בגן, מעבירה את חוגי המוסיקה ונוכחת לשם הדגמה, הדרכה והנחייה.

בשנת 2016 כתבה את הספר "דרכם של ילדים" (טרם תורגם לעברית) ומשנת 2000 עד היום הוציאה חמישה דיסקים של שירי ילדים, חלקם ביחד עם ילדים ובשותפות עם הגנן חמדת מתקלף, ששר ויוצר עימה.

רותי משמשת מדריכה ויועצת למנהלי גן, לצוותי גן ולהורים, ועוסקת בפיתוח משחק קופסא מרתק למשפחה.